

působících v Brně kolem roku 1800, který je plodem autorčiny badatelské práce v Archivu města Brna, je jistě přínosem k uvedené problematice.

Druhým materiálem, rovněž nabízejícím řadu nových informací, vybízejících k dalšímu využití, je příspěvek profesora Lubomíra Slavíčka.. Výsledkem autorova bádání je přehledně sestavená korespondence Antonína Breitenbachera, respektivě Antonínovi Breitenbacherovi, čítající celkem 54 dopisů pocházejících z pera mnohých významných kunsthistoriků, mezi nimiž najdeme např. Alžbětu Birnbaumovou, Eugena Dostála a další osobnosti. Historik a teolog, který patří mezi průkopníky zpracování dějin sběratelství v raném novověku, se jako arcibiskupský knihovník a archivář v Kroměříži, soustředil na archivní průzkum zaměřený na sběratelskou a mecenášskou činnost olomouckých biskupů a arcibiskupů.

Kompletní bibliografie univerzitního profesora Lubomíra Slavíčka v oddílu Varia vypovídá o rozsáhlé badatelské práci autora a o jeho bohaté invenci na uměleckohistorickém poli. Lubomír Slavíček se věnuje především problematice barokního sběratelství. Z jeho nejvýznamnějších prací připomeňme alespoň *Artis pictoriae amatores*.

Barokní sběratelství v Čechách, vydané v Praze roku 1993. Uvedení soupisu Slavíčkových prací naznačuje, stejně jako málo nápadná poznámka v úvodu prvního článku sborníku, že jeho vydání bylo původně patrně zamýšleno u příležitosti padesátých narozenin Lubomíra Slavíčka (nar. 1949), leč datum skutečného vydání sborníku svědčí o jistém zpoždění.

Poslední částí sborníku, v tomto případě nedílnou součástí je obrazová příloha. Z pochopitelných důvodů je pouze černobílá, ale reprodukce jsou na křídovém papíře provedeny kvalitně, takže umožňují čtenáři solidní představu alespoň o některých významných dílech připomínaných v jednotlivých příspěvcích.

Celkově lze uvedený sborník hodnotit jako zdařilý a přínosný. Pozornost by mu měli věnovat zejména studenti ze semináře dějin umění a kolegové z příbuzných společenskovedních oborů, ale domnívám se, že zejména některé příspěvky by mohly zaujmout i širší čtenářskou veřejnost, která má zájem o uměnovědnou problematiku.

J. MIHOLA

* F 44, ročník 2000, Masarykova univerzita Brno 2001, 137 stran, 23 obrazových příloh

I n o c e n c A r n o š t B l á h a **RODINNÁ KRONIKA**

Toša však nebyl spokojen s vývojem poměrů u nás a ani s tím, jak byl za svou práci odměňován. Nemohl svým platem vystačit na udržení slušné úrovně životní pro svou rodinu, a tak se rozhodl, že se vrátí do USA. Právě tehdy byl vypsán konkurs na místa u Spojených národů. Podal si žádost, musil se v Londýně podrobit důkladné zkoušce ze znalosti jazyků i problémů politických a výborně obstál. Byli přijati jen dva z českých žadatelů, on a dr. Majda. A tak sotva jedny starosti přestál, začaly nové. Toša se totiž vzdal všech nároků na odškodné za vyrabování svého bytu gestapem a musil si svůj byt v Praze zařídit na svůj náklad. Při odjezdu z USA prodali svůj domek ve Washingtonu i jeho zařízení, takže nyní nastala starost, jak svůj příští nový domov vypravit. Toša odjel do USA napřed v únoru 1947, aby tam vše potřebné zařídil a aby nastoupil své nové místo u Spojených národů. Byl nejprve zaměstnán v oddělení sociálních věd, potom v informačním oddělení a nakonec se zase vrátil do sekce sociálních věd. Když byl činný v oddělení informačním, účastnil se také sjezdu pro otázky informací v Ženěvě roku 1948. Těšili jsme se tehdy, že snad mu bude možno zajet si i za námi, ale povinnosti úřední mu to nedovolily. Naše naděje byla zklamána.

V roce 1946 obnovil jsem zase Sociologickou revui. Věnoval jsem v tomto novém ročníku pietní vzpomínky všem spolupracovníkům tohoto periodika, kteří se stali nešťastnými oběťmi nacistické zvěle a krutosti v koncentračních táborech, a ocenil jsem jejich životní práci. Byli to O. Butter, B. Václavek, B. Zwicker, MUDr. M. Křivý, Blažek. Odkazují k tomu číslu, abych zde nemusil opakovat, co tam je napsáno o těchto z nejlepších mých přátel.

V období 1946-47 vydal jsem několik svých drobných prací, v nichž jsem se snažil vypořádat se s některými problémy, které tehdy zajímaly mou mysl. Byly to tyto práce: Úkol vědy a umění v životě (Praha, 1946), Kultura a politika, (Brno, 1946, totéž slovensky v Bratislavě, 1947), Problém lidu (Praha, 1947), Výchova k rodičovství (Brno, 1947), Jak se dívat sociologicky na život (Brno, 1947). Tuto poslední studii jsem přeložil do francouzštiny a poslal jsem ji redaktorovi Cahiers internationaux de sociologie prof. G. Gurwitschovi z pařížské Sorbonny, který ji otiskl v Cahiers r. 1949. V polské sociologické revui Przegląd socjologiczny jsem uveřejnil delší studii Sociologie inteligence a jiná polská vědecká revue Życie nauki otiskla ze Sociologické revue můj článek Na obranu sociologie. Její redaktor dr. Lesnodowski mě téhož roku navštívil zde v Brně a strávili jsme spolu a dr. Kolajou pěkné debatní odpoledne. Má knížka Dnešní krize rodinného života dočkala se 3. vydání v Praze r. 1947, a moje Sociologie dětství vydání 3. (1946) a vydání 4. (1948). Také Eliška, jejíž knížky o rytmice těšily se u učitelstva velké oblibě, byla vyzvána, aby připravila nové vydání svých knížek. Učinila tak a knížky konečně po ně-

kterých nesnázích, poněvadž o jejich vydání byl spor mezi ministerstvem školství, ministerstvem informací a ČOS, byly tištěny, ale v poslední chvíli před jejich rozesláním na knihupecký trh, bylo jejich rozšiřování zastaveno (pro zmínku o Masarykovi v jedné dětské říkance). Také příznačné pro poměry té doby.

Roku 1946 dostalo se mi uznání za vědeckou práci tím, že jsem byl jmenován řádným členem České akademie věd a umění. K mému jmenování mělo dojít již dvakrát před tím. Poprvé jsem dobrovolně ustoupil prof. Foustkovi, jenž mě o to velmi naléhavě prosil. (Dopis o tom je uložen v mé korespondenci.) Po druhé mi psal prof. Fr. Krejčí, že mě hodlá navrhnout za člena Akademie (to bylo r. 1934), abych mu poslal své curriculum a výčet své vědecké činnosti. Upozornil mě ovšem předem, že výsledek je nejistý, poněvadž Foustka a Kádner se připojili ke Gallově klice. (Týž Foustka, jemuž jsem dobrovolně ustoupil.) A také skutečně nedošlo k mému jmenování tehdy, jmenován byl prof. Král, ač mladší a s daleko menší vědeckou prací než já. Dovedl si získat Gallovu kliku i její souputníky. Něco podobného se mi stalo už několik let předtím v Královské učené společnosti nauk. Tehdy mi psal její generální tajemník prof. Janko, že má úmysl navrhnout mě za člena, abych mu poslal své curriculum. Poněvadž však už předtím byli jmenováni lidé mnohem mladší než já (např. J. L. Fischer), odmítl jsem s upozorněním právě na tuto okolnost a s poznámkou, že mám určité pochybnosti o zásadách, podle nichž jsou navrhováni členové této společnosti.

Rok 1952

Slyšel jsem mnohokrát: Vidíte, kam to dopracovala naše republika, když byla řízena filozofy jako Masaryk, Beneš? A poukazuje se na Mnichov, na okupaci apod. A nevidí se, že např. Polsko, Rakousko, Maďarsko, Rumunsko, Dánsko, Holandsko, Norsko aj. nebyly řízeny filozofy, že dokonce některé z nich dělaly politiku krajně loajální k Německu (např. polský ministerský předseda Beck) a že to dopracovali ke stejným koncům jako my, ne-li ještě k osudnějším (Polsko). A nevidí se to všechno kladné, co bylo vytvořeno v 1. republice za moudrého vedení Masarykova a Benešova. A že příčiny našeho ztroskotání byly docela mimo naši vinu a mimo naši sílu.

Snad větším právem by se mohlo říci, kam se to dopracovalo v dnešním světě a v dnešních státech, když technici řídí, či usilují řídit svět. S technikou založenou na přírodních vědách se nevystačí. Vedle techniky materiální a organické je i technika vztahů mezilidských a meziskupinových založená na duchovních vědách. Vedle technického vzdělání je i vzdělání liberální. Technici přírodní vyznají se znamenitě v organizování hmoty a bytostí organických, ale ve světě psychickém a sociálním přichází ve hru ještě jiní činitelé materiální a organičtí. Totiž činitelé racio-

nální a především činitele iracionální. Organizovat lidské jedince a jejich vztahy a organizovat vztahy meziskupinové, na to se nevystačí se znalostí přírodních věd a technik na nich založených. A jestliže se tí, kdo jsou zvyklí počítat jen s tím, co se dá sčítat, změřit, zvážit, krátce s hledisky a měřidly kvantitativními, odváží organizovat lidské jedince a skupiny, jako by to bylo zboží nebo živočišné bytosti, pak ovšem dochází v lidských i sociálních oblastech života k nesmírnému utrpení, k nesmírným škodám a rozvratům. Místo aby se organizovalo, dezorganizuje se. Hitler, Mussolini i Stalin byli obklopeni stovkami technických specialistů, kteří – jsouce snad výbornými technickými specialisty – byli diletanty, ne-li ignoranty v otázkách psychického a sociálního dění.

Technika materiálně (komunikačně) sjednotila svět, ale rozvrátila jeho kulturní jednotu. A bez kulturní jednoty vytvářené společným jádrem poznatků čerpaných z věd liberálních, psychologie, sociologie, historie, literatur, filozofie, etiky, kulturní jednotu světa je nemožná. Žádná z otázek palčivých pro svět jako je např. otázka světového míru, bezpečnosti a svobody, hospodářské stability, stejné spravedlnosti pro všechny pod spravedlivými zákony, odstranění meziskupinových (mezirasových, mezikonfesionálních, mezilidských, mezistátních, napětí) atd., nemůže být rozřešena pouze na základě znalosti věd přírodních. Neboť to jsou všechno problémy vyrůstající nikoli z oborů přírodovědných a jejich technologií, nýbrž z oblastí mezilidských vztahů a především ovšem z oné oblasti, kterou Aristoteles ve svém širokém pojetí nazval „Politikou“.

■
Vladimír má v poslední době velké starosti. Potravinářské oddělení při Vysoké škole zemědělské, na němž on je jediným profesorem toho oboru a vůbec jediným v republice a jediným expertem pro tyto otázky, má být přeneseno do Prahy. Celá tato věc byla již několikrát „ventilována“. Brzy se mluvilo o přenesení do Prahy, brzy o přenesení do Olomouce a nyní zase je na pořadí Praha. Podařilo se sice přesvědčit úřední činitele, že Brno je místo nejvhodnější, poněvadž je tu dokonale zařízený ústav i náležitě místnosti, ale v posledních dnech (10. června) přijel z Prahy jakýsi ruský profesor, který jim všecky osnovy a plány autoritativně naprosto změnil a rozhodl zase pro Prahu. A nikdo se neodvážil mu odporovat. To by znamenalo pro Kyzlinkovy stěhování do Prahy a úplnou změnu v našem životě. Oni sice chtějí, abychom se s nimi stěhovali i my ale my se pro to nemůžeme rozhodnout. Bylo by sice možné i takové řešení, že by Kyzlinkovi bydlili v Brně a Vladimír by tam jen dojížděl, jako tam už nyní dojíždí jednou za měsíc na přednášky. Ovšem pak by tam musil pobýt aspoň 3 – 4 dny, a to zase nechťejí připustit jeho rodiče a žádají, aby se tam Dana stěhovala s ním, že Vladimír nemůže být tak dlouho odkázán na závodní kuchyni. Vladimír se totiž i nyní, poněvadž chodíval pozdě na oběd, někdy až ve 4 neb 5 hodin, někdy i později, rozhodl, že na oběd půjde do závodní kuchyně, kterou mají při škole a kde je stravování dosti slušné,

a teprve na večeri chodí domů. Tolik práce má v ústavě. Věnuje se jí s bezpříkladnou svědomitostí a pílí, takže mu téměř nezbývá času na jiné zájmy životní. Ale aspoň kdyby se mohlo pracovat v klidu a bez stálého znepokojování ze strany úřadů, jež tím přeorganizováním škol a jejich přemísťováním, mnohdy naprosto neúčelným, neúsporným a nevhodným, sledují cíle, jimž normální rozum nemůže dobře porozumět. Např. vědecký ústav, který dobře fungoval v Mostě a měl znamenitou výkonnost, přenesl se do Hradce Králové, kde proň teprve musí být budovány místnosti. A ty jsou budovány a zařizovány tak neodborně a nedbale, že nakonec se ústav pro své účely naprosto nehodí a stamiliony jsou prostě vyhozeny do vzduchu. To už vypadá jako záměrná sabotáž. V odborných časopisech se píše o důležitosti a významu výzkumnictví, ale prakticky se výzkumným ústavům kladou v cestu různé překážky, podlamuje a ochromuje se jejich práce a výkonnost (odnímá se jim nezbytný pomocný personál, čas pracovníků se promarní zbytečnými schůzemi, debatami, stálým měněním osnov a plánů atd.). Vysoké školy krátce nemají klidu k vědecké práci, která žádá i vnějších příznivých podmínek, možnost vnitřního soustředění a pracovní kontinuity.

A tak jsme nyní zase ve starostech, jak to bude po prázdninách, kde se Kyzlinkovi ocitnou. Ale netřeba se snad znepokojovat předčasně. Dnes je vše ve stálém pohybu, ve stálé proměně. Je ovšem pohyb a pohyb. Je pohyb, který znamená zdravý vývoj a je pohyb, který znamená rušení zdárného vývoje. Je pravda, že zákon vývoje je zákonem všeho dění. Ale neméně je zákonem všeho dění směřování, ke klidu, stabilizaci, rovnováze, harmonii – k silokřivkám, silotvarům, organismům, formám, sociálním útvarům. To nutno mít na paměti, aby se správně rozeznávalo mezi pohybem a pohybem. Organismus i sociální útvar, když se konsolidoval, potřebuje rovnováhu, klid, aby mohl fungovat a tvořit.

Situace, která by vznikla stěhováním do Prahy, je ztěžována i tím, že tu máme svůj domek a že jsme koneckonců na Brno již zvyklí, že jsme k tomu domku, který si vyžádal tolik naší práce a obětí, a k té naší zahrádce přilnuli i určitými pouty citovými. A pak je ještě jedna otázka. Kdož ví – při dnešní nejistotě všeho trvání – jak dlouho se to potravinářské oddělení v Praze udrží? A tak zatím vyčkat, neukvapovat se!

Eliška i já, Dana i děti nemohou se smířit s tím, že by se měli stěhovat do Prahy. Ten náš brněnský patriotismus je příliš silný. Já sám jsem dříve sice po Praze toužil, ale pro penzisty je už lépe neměnit příliš organizaci a obvyklý chod jejich života.